

Zgłębnik stomatologiczny: Antybiotyki w praktyce dentystycznej

Autorami opracowania są: prof. Elżbieta Bołtacz-Rzepkowska , lek. dent. Karolina Babiuch, prof. Marzena Dominiak, prof. Waleria Hryniewicz, prof. Tomasz Kaczmarzyk, prof. Tomasz Konopka, prof. Mariusz Lipski, prof. Dorota Olczak-Kowalczyk, prof. Adam Szeląg oraz dr hab. n. med. Mariusz Szuta. Forum ekspertów utworzyli lekarze dentyści, wspomagani wiedzą mikrobiologów i farmakologów.

Na podstawie analizy siedemdziesięciu sześciu pozycji najnowszego piśmiennictwa, na dwudziestu sześciu stronach tej pozycji, zawarto najnowsze rekomendacje dotyczące stosowania antybiotyków w zakresie różnych dziedzin stomatologii. Podane są wskazania, nazwy i dawki antybiotyków zalecanych do stosowania w profilaktyce zakażeń u pacjentów obciążonych ogólnomedycznie, jak i dla pacjentów zdrowych w konkretnych stomatologicznych sytuacjach klinicznych. Jak podkreślają eksperci, nadrzędnym celem jest doprowadzenie do ograniczenia stosowania antybiotyków w rutynowym postępowaniu stomatologicznym oraz podanie precyzyjnych wskazań do stosowania tych leków w przypadkach, które tego bezwzględnie wymagają.

Opracowanie podzielono na rozdziały. Pierwszy dotyczy profilaktyki antybiotykowej zakażeń miejsca operowanego z uwzględnieniem zabiegów chirurgicznych w tym m. in.: chirurgii zęba mądrości, implantologii stomatologicznej, wprowadzania przeszczepów kostnych, chirurgii wyrostka zębodołowego, endodoncji, periodontologii, chirurgii ortognatycznej, chirurgii szczękowo- twarzowej oraz oddzielnie dla pacjentów przyjmujących leki antyresorpcyjne lub antyangiogenne, bądź po przebytej radioterapii obszaru szczękowo-twarzowego.

W indywidualnych rozdziałach podano szczegółowe rekomendacje dotyczące profilaktyki antybiotykowej zakażeń odległych, czyli profilaktyki infekcyjnego zapalenia wsierdza (IZW) oraz zakażeń po wszczepieniu sztucznego stawu. Oddzielnie omówiono też wskazania do stosowania antybiotyków w endodoncji oraz w trakcie leczenia urazów zębowych. Autorzy duży nacisk położyli na rolę utrzymania odpowiedniej higieny jamy ustnej w zakresie prewencji zakażeń oraz bezwzględne stosowanie się do ogólnie przyjętych zasad aseptyki i antyseptyki okołozabiegowej, z zastosowaniem preparatów chlorheksydyny i oktenidyny.

Pacjenci podzieleni zostali na immunokompetentnych, u których antybiotykoterapię

powinno się stosować tylko przy ściśle określonych wskazaniach i immunoniekompetentnych. U tych drugich zastosowanie prewencyjne antybiotyków jest szersze, ale możliwie ograniczone w czasie, preferowaną formą jest tzw. schemat „one-shot”. Profilaktykę antybiotykową ze względu na czas jej stosowania, podzielono na profilaktykę ultrakrótką, krótkoterminową i długoterminową.

W standardzie, u pacjentów dorosłych zalecany lekiem w profilaktyce zakażeń jest amoksycylina bez kwasu klawulanowego, podana w jednorazowej dawce 2000 mg, na 30-60 minut przed zabiegiem (o ile nie ma innych szczegółowych rekomendacji i z wykluczeniem pacjentów uczulonych na antybiotyki penicylinowe). W najczęściej zaś spotykanych w praktyce dentystycznej zakażeniach zębopochodnych, antybiotykiem rekomendowanym do podania doustnego jest również amoksycylina bez kwasu klawulanowego (w dawce dla osób dorosłych 500 mg co 8 godzin lub 750-1000 mg co 12 godzin).

Za antybiotyki drugiego rzutu zostały uznane: amoksycylina z kwasem klawulanowym (1 g co 12 godzin) i klindamycyna (150 mg co 6 godzin lub 300 mg co 8 godzin).

W przypadkach innych niż rutynowe, można zastosować tzw. antybiotyki alternatywne, do których zostały zaliczone: cefuroksym, spiramycyna, klarytromycyna oraz azytromycyna. W martwiczych chorobach przyzębia dopuszczone jest stosowanie metronidazolu.

Uwaga! U dzieci dawki przeliczane są odpowiednio na kilogram masy ciała.

Opracowanie to stanowi pozycję obowiązkową dla każdego lekarza dentysty - praktyka. Plik można znaleźć na stronie internetowej Polskiego Towarzystwa Stomatologicznego: <https://pts.net.pl>. Dodatkowo dla lekarzy, którzy nie znajdą tam odpowiedzi na wszystkie swoje pytania i wątpliwości, uruchomiono specjalny adres mailowy: antybiotyki@pts.net.pl. Jak zapowiedziała prof. M. Dominiak, prezydent PTS, na wszystkie pytania będą starać się odpowiedzieć eksperci tej organizacji.

dr n. med. Patrycja Proc